

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

בבא מציעא פרק ראשון – דף מספר 10

בס"ד, י"ב בטבת תשנ"א.

רבי חייא קמייתא – פרשנות מימרת רבי חייא

א. פתיחה

לאחר מבוא קצר לשבועת מודה במקצת, נתחיל השבוע בלימוד סוגית רבי חייא קמייתא. נפתח בלימוד מימרת רבי חייא, ולאחר מכן נעבור ללמוד את הסבר הגמרא לצורך בק"ו באמצעות מימרת רבה.

ב. מימרת רבי חייא

1. בבא מציעא ג. "תני רבי חייא... וקתני ישבע".
2. ראשונים:
  - א) רשב"א ד"ה הא דאמר רבי חייא וד"ה ותנא תונא (נושא כפירת שעבוד קרקעות יילמד בהמשך, ניתן בשלב זה לדלג עליו).
  - ב) ריטב"א ד"ה הא דאמר רבי חייא, נותן לו חמשים, ותנא תונא.
  - ג) שיטה מקובצת ד"ה וז"ל הרשב"ץ, ומסתברא, נמצא.
  - ד) שבועות לד: תד"ה אתו סהדי.
3. ירושלמי:
  - א) ירושלמי בבא מציעא פ"א ה"א, "תני אדם... שבועת התקנה היא".
  - ב) ירושלמי כתובות פ"ב ה"א, בשלב זה מומלץ ללמוד רק עד "טליתך", ההמשך על שטר יילמד בהמשך.

ג. מאי שלא תהא הודאת פיו...

פתיחה – הגמרא עוברת לדון באפשרות שלולי הק"ו היינו סבורים שרק הודאת פיו תחייב שבועה ולא העדאת עדים על בסיס מימרת רבה. מימרת רבה מובאת בש"ס בחמש סוגיות, אנחנו כבר מעיינים בשנים מהם – סוגית ב"מ וסוגית ב"ק. בשלב ראשוני נעיין בדבר רבה במסגרת סוגיות אלו, ובהמשך השבוע נעבור לעיין בסוגית משיב אבידה. במהלך לימוד פרשנות הראשונים לסוגיה, עקבו אחרי פירושם לשלבים השונים של דברי רבה ואחרי פירושם לטיעון הסוגיה שעל בסיס דברי רבה היינו מחייבים שבועה רק במודה במקצת ולא בהעדאת עדים.

1. ג. "מאי שלא תהא... קמ"ל" (ג: 6 שורות מלמעלה).

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

בבא מציעא פרק ראשון – דף מספר 10

בס"ד, י"ב בטבת תשנ"א.

2. מומלץ לעיין באמצעות מנוע חיפוש במקומות השונים בש"ס בהם מופיע הביטוי "מפני מה אמרה תורה".

3. פירוש רש"י:

(א) רש"י מעלה עניין מיגו דחשיד אממונא – עיינו ה: "וכי מאחר שזה תפוס ועומד... בפקדון פסול לעדות"; ו. "אלא לא אמרינן... ליתיה בחזרה", ובהסברו של רש"י לדברי אביי.

(ב) השוו לפרוש רש"י בב"ק קז., שימו לב שבסוגיות השונות הוא מפרש חלקים שונים של מימרת רבה.

4. תוספות על הסוגיה:

(א) ג. תד"ה מפני מה (דבריהם על מעיז בבנו יובנו לאחר שנעיין בסוגיות של משיב אבידה);

(ב) ג: תד"ה בכוליה בעי דלודיה ליה;

(ג) תד"ה אבל העדאת עדים, עד "מפיו ועד אחד".

(ד) להרחבה – ג. תוס' רא"ש ד"ה מפני מה, בסוף דבריו "ועי"ל דמודה במקצת וכו'".

5. רמב"ן על הסוגיה ד"ה מפני מה אמרה תורה, ד"ה בכוליה בעי דלודי ליה וד"ה אבל עדים.

6. ריטב"א החדשים על הסוגיה, בעיקר ג: ד"ה ומהדרינן שאין זו העזה וד"ה אבל העדאת עדים (מתמקד בתירוץ הקושיות על רש"י).

שלב הבא – מעבר לעיין במימרת רבה במסגרת סוגיות משיב אבידה בכתובות, גיטין ושבועות.

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

בבא מציעא פרק ראשון – דף מספר 10

בס"ד, י"ב בטבת תשע"א.

ירושלמי בבא מציעא פ"א ה"א מהדורת אקדמיה

"שנים אוחזין בטלית" כול'.

תני.

אדם שאמי לחבירו. תן לי מנה שאתה חייב לי.

אמי לו. לא היו דברים מעולם.

5

הלך והביא עדים שחייב לו נ' זוז.

ר' חייה רבה אמ'. הודיית עדים כהודיית פיו ושבע על השאר.

ר' יוחנן אמ'. אין הודיית עדים כהודיית פיו שישבע על השאר.

אמי ר' לא. משנים אוחזין בטלית {דר'} : <למד ר'>¹ חייה רובה. מכיון שתפוש בחצייה. {אלא} :

<לא>² כמי שהביא עדים שחצייה שלו.

10

ותימר. נשבע ונוטל.

אוף הדא דמייא לה.

רבה בר ממל ורב עמרם סליקו הן דרב ביניי³ אמי ליה. אין מוסרין שבועה לחשוד.

אמי ליה. אפי' לשון שבועה אין מוסרין לו.

כיצד נשבע.

15

רב הונא אמ'. שבועה שיש לי בה ואין לי בה פחות {משוה פרוטה} : <מחציה>⁴.

אמי ר' יוחנן. אם מזו שבועת תקנה היא.

ירושלמי כתובות פ"ב ה"א

טענו מנה וכפר בו והביא עדים שחייב לו חמשים.

ר' חייה רבא או'. נשבע על השאר.

20

ר' יוחנן או'. אינו נשבע על השאר.

משנים אוחזין בטלית [למד] ר' חייה רבא.

דתנינן תמן. "שנים אוחזין בטלית. זה או'. אני מצאתיה. וזה או'. אני מצאתיה" זה שתופס בחצייה

כמביא עדים שחציה שלו. והלה או'. "כולה שלי". וזה שהוא תופס בחצייה כמביא עדים שחציה שלו.

והלה או'. "כולה שלי" <משנה. בבא-מציעא א,א>.

25

נשבע שאין כולה שלי[1].

¹ התיקון על פי כתבי יד אסקוריאלי.

² כניל.

³ ר"ש ליברמן מציע לפרש – "שמא צ"ל: 'סלקון [גביל] אהו דבית ר' ינני".

⁴ כניל.

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

בבא מציעא פרק ראשון – דף מספר 10

בס"ד, י"ב בטבת תשע"א.

ולא שמיע דמר ר' אילא בשם ר' יוחנן. תקנת שבועה היא. שלא יהא אדם רואה את חבירו בשוק ואוי
 לו. טלית שעליך שלי הוא. בוא וחלק עמי טליתך.
 ר' אבין בשם רב. מודה חביבי בשטר. היך עבידה. טענו מנה וכפר בו והוציא שטר שהוא חייב לו
 30 חמשין. אין לו אלא חמשין.
 ואמר ר' יוסי ביר' בון. נשמענה מן הדא. "כסף סילעין די אינון ונמחקו אין פוחת משנים" >משנה.
 בבא-בתרא י,ב.
 מיכן ואילך המלוה או'. חמש. והלוה או'. שלש.
 בן עזאי או'. הואיל >כו,ב< והודה מן הטענה ישבע.
 35 וחכמי אומי. אין הודאה מן הטענה. מפני שאין הודאה (ממין): [מן] הטענה. והא אם הודייה מן הטענה
 חייב. וכא לא כמי שהודייה מן הטענה היא. כל עמא מודיי שהוא חייב לה מנה. והיא כתובעת בידו מנה
 אחד והוא אינו מודה לה. המוציא מחבירו עליו הראייה.

חידושי הרשב"א מסכת בבא מציעא דף ג עמוד א

הא דאמר ר' חייא מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי כלום והעדים מעידים שיש לו בידו חמשים זו
 40 נותן חמשים זו וישבע על השאר, ע"כ כשאין העדים מעידים שיש עדיין בידו היא שנויה, דאי הכי
 הו"ל שעבוד קרקעות כדקיי"ל שעבודא דאורייתא וא' מלוה בשטר וא' מלוה ע"פ גובה בין מן היורשין
 בין מן הלקוחות וקיי"ל דאין נשבעין על כפירת שעבוד קרקעות והודה בקרקעות וכפר בכלים פטור
 וכדתנן בשבועות ומייתנין לה בסמוך אלא הכא באומר אין לך בידי כלום שלא הלוייתני כלום והעדים
 מעידים שהלוהו חמשים וכל האומר לא לויתי כאומר לא פרעתי דמי, ומיהו מן הלקוחות לא גבי
 45 דלקוחות אמרי אגן לאו אטענתיה סמכינן אלא דילמא ליה ופרע, וכבר הארכתי בה יותר מזה בר"פ
 האשה שנתארמלה, וכן מפורש שם בירושלמי ושם כתבתיו. והא דקא מדמינן לה הכא למתני' דאגן
 סהדי דמאי דתפיס האי השתא דידיה הוא לא שיהא בזה ממש זו של ר' חייא לומר שיעידו העדים
 שעדיין החמשים בידו הם אלא ללמד עליה שהעדאת עדים כהודאת פיו, ובזו דמתני' ליכא שעבודא,
 והילכך אפי' במעידין ודאי זו של זה נשבע בהעדאת עדים שהיא כהודאת פיו, דלאו כפירת שעבוד
 50 קרקעות הוא.

הא דאמר ותנא תונא לא דמי דכל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלמין והני נשבעין ונוטלים, אלא
 כיון דלא קאי לא דייקנין ביה כולי האי דהא אסיקנא דע"כ תקנת חכמים היא ולא שייכא בדאורייתא.

חידושי הריטב"א מסכת בבא מציעא דף ג עמוד א

תני רבי חייא מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי כלום והעדים מעידים שיש לו חמשים. פירוש
 55 שיודעים בודאי שלוח ולא פרע, כגון שלא זו ממנו, א"נ שהוא תוך זמן למאן דאמר דלא פרע איניש בגו
 זימניה, א"נ כגון שטען הוא שלא ליה ובאו עדים שהלוהו ואגן סהדי דכיון שכן לא פרעו דכל האומר

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

בבא מציעא פרק ראשון – דף מספר 10

בס"ד, י"ב בטבת תשע"א.

לא לוייתי כאומר לא פרעתי דמי (ב"ב ו' א'), ובזה דומה למשנתינו יותר כדאמרינן ותנא תונא דמתניתין נמי ליכא עדות ברורה אלא דאגן סהדי, ועוד שלפי פירוש זה כיון דליכא עדות ברורה אין כאן כפירת שעבוד קרקעות אפילו לדין תורה דמלוה על פה בעדים גובה מנכסים משועבדים. 60

נותן לו חמשים וישבע על השאר. פי' עשו עדות העדים כאילו הודה הוא במקצת וכדמפרש ואזיל, ויש שואלין והרי הוחזק כפרן והיכי נרמי עליה שבועה, ולא מילתא היא דלקמן בסוגיא בעי תלמודא הכין בהדיא ומפרש דהכא ליכא למימר הוחזק כפרן לא במלוה ולא בפקדון כדבעינן לפרושי קמן (ה' ב'). ותנא תונא. מתני' דמסייעא לן, שנים אוחזין וכו'. פי' כי תפיסת כל אחד מהם לזכותו ולראיה שלו כאילו יש לו עדים על המחצה ואעפ"כ נשבע על השאר, דקס"ד השתא דשבועה דמתני' מן הדין היא ולא מן התקנה. 65

שיטה מקובצת מסכת בבא מציעא דף ג עמוד א

וז"ל הרשב"ץ: וצריך לומר דבאותם חמשים שהוא כופר והעדים מעידים בהן הלה טוען ואמר לא לוייתי שאילו אמר לוייתי ופרעתי נאמן דהמלוה את חברו בעדים אין צריך לפרעו בעדים כדאיתא בפרק הדיינים ומיהו אפילו באומר פרעתי איכא חיוב שבועה אם העדים מעידים שעדיין לא פרעו וכן נמי יש לנו לומר שבאותם החמשים הנשארים אין העדים מעידים כלל לא לחיוב ולא לפטור שאם המלוה אומר מנה הלוייתך בפעם אחת והלה אומר לא היו דברים מעולם והעדים אומרים לא היו כי אם חמשים ליכא שבועה כלל וכדאמרינן לקמן בשמעתין מי דמי גבי דרבי חייה למלוה אית ליה סהדי דמסיק ביה חמשים ללוה לית ליה סהדי דלא מסיק ליה ולא מידי אי הוה אית ליה סהדי ללוה וכו' ופירש רש"י כגון שאלו העדים אומרים החמשים חייב והחמשים פרע. עד כאן: 70

ומסתברא דהוא הדין וכל שכן אם אמרו לא ליה אלא חמשים שהרי טענתו של מלוה שקר דלא מחייב שבועה אלא הא דרבי חייה הכי איתא המלוה תובע מאה שהלוהו בשני פעמים או תובעו סתם והעדים אומרים בפנינו ליה ממנו חמשים שאין בעדותן סיוע ללוה בחמשים הנשארים התם הוא דמחייב רבי חייה שבועה: 75

נמצא שאין חיוב שבועה בהא דרבי חייה קמייתא אלא בדטעין מלוה ללוה מנה דאוזפיה סתם או בשני פעמים חמשים חמשים והלה אומר לא לוייתי כלל והעדים מעידים שהם ראו שהלוה לו חמשים ולפום תקנתא דרבנן אף על פי שמעידין שעדיין לא פרעו והשתא אפילו טעין הוא לוייתי ופרעתי בהכי הוא דמשתבע אבל אי טעין אידך לוייתי ופרעתי והעדים אין מעידים אלא שלוח נאמן וליכא שבועת התורה מיהו משתבע היסת ומיפטר וכן נמי אם העדים מעידים שאותה הלואה שטוען המלוה שהיתה מנה אינה אלא חמשים אינו חייב שבועה שהרי עדים מסייעין אותו ולא דמי לפיו ועד אחד דהתם אין עדים מסייעין אותו לפטרו משבועה. כן נראה לי. עד כאן: 80

85

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

בבא מציעא פרק ראשון – דף מספר 10

בס"ד, י"ב בטבת תשע"א.

תוספות מסכת שבועות דף לד עמוד ב

אתו סהדי ואמרו דהשתין מים בצד עמוד זה אמר ר"ל הוחזק כפרן - ואיית בריש ב"מ (דף ג.) דאמר מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי כלום והעדים מעידים שחייב לו נ' ישלם לו הני וישבע על השאר והשתא יהא הוחזק כפרן ויפרע הכל דלא גרע עדות שהעידו שחייב נ' מדהשתין דהכא וי"ל דהכא דקאמר לא עברתי בצד עמוד זה משמע דבעי למימר דאם עברתי מעולם בצד עמוד זה אני חייב ולכך הוי כפרן בכל כשהעידו עדים שהשתין בצד עמוד זה אבל התם לא הוחזק כפרן אלא בני ואותם פורע.

90

תוספות הרא"ש מסכת בבא מציעא דף ג עמוד א

ועי"ל דמודה מקצת שיש לו אצלו ממון אגב אותו ממון חייבתו תורה שבועה כעין גלגול אבל כופר הכל נסתלק הימנו לגמרי ואין לו עסק עמו.

חידושי הרמב"ן מסכת בבא מציעא דף ג עמוד א

מפני מה אמרה תורה מודה מקצת הטענה ישבע. פי' ולא חשבתו משיב אבדה לפוטרו על שלא כפר בכולו, כך פרש"י ז"ל. ומיהא משמע דמשיב אבדה מדאורייתא פטור, וזה קשה בדברי רש"י ז"ל שהוא כתב בכמה מקומות שחכמים פטרו משיב אבדה מן השבועה דתנן (גיטין מ"ח ב') המוצא מציאה לא ישבע מפני תיקון העולם, וכך כתב בשמעתין דלקמן (ד' ב') וכבר כתבתיה במסכת גיטין. ושמעתין עלה קשיא דאם כן היכי אמר רבה מפני מה אמרה תורה מודה מקצת הטענה ישבע והרי מדין תורה חייב הוא אף על פי שהוא משיב אבדה.

95

100

ואיכא למידק מנ"ל לרבה דכופר בכל פטור מדאורייתא הא איכא למימר מדמודה מקצת חייב כופר בכל חייב, ולאזו מילתא היא, משום דאנן הכי קיי"ל דמן התורה מודה מקצת חייב וכופר בכל פטור ותנינן לה במתניתין בכמה דוכתי אלמא סבירא לן דכי הוא זה דוקא הוא, וקאמר רבה מפני מה אמרה תורה כן והלא משיב אבדה הוא, רבה טעמא מפרש ולא קאמר מנלן כלל כנ"ל, ואיכא דמפרקי נפקא לן מדכתיב לא יקום עד אחד באיש לכל עון ולכל חטאת לכל עון הוא דאינו קם אבל קם הוא לשבועה, במאי אי במודה מקצת איהו גופיה חיובי מיחייב בלא עד אלא בכופר בכל וש"מ כופר בכל פטור, ופרכי עלה הא איכא לאוקומה כגון שכפר במקצת והודה במקצת אלא שאין הטענה שתי כסף שלא חייבה תורה שבועת מודה במקצת עד שתהא הטענה שתי כסף, אבל בעדות עד אחד קיי"ל (שבועות מ' א')

105

110

אז' אפילו לא טענו אלא פרוטה וכפר חייב, ולעולם אימא לך כופר בכל חייב והוא שיכפור בשתי כסף כדן מודה מקצת, ואין זו פירכא של כלום, ועי"ל אי ס"ד כופר בכל חייב לכתוב רחמנא כופר בכל ואנא ידענא דמודה מקצת נמי חייב, דאי פטרת ליה אתי לאיערומי סבר אי כפרנא בכל מחייבנא אודי ליה מקצת כי היכי דאיפטר והא לא איפשר כדאמרין לקמן, מדכתב רחמנא מודה מקצת ש"מ כופר בכל פטור, ולפיכך קשיא ליה לרבה הואיל וכופר בכל פטור מודה מקצת טענה מפני מה אמרה תורה ישבע.

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

בבא מציעא פרק ראשון – דף מספר 10

בס"ד, י"ב בטבת תשע"א.

- 115 ולפי פ"י זה הא דאמרינן בפרק הגוזל עצים (ק"ז א') ומאי שנא מלוה, פ"י שפטרה תורה כופר בכל וחיובה מודה מקצת, כדרבה, לאו למימרא דרבה אמר מפני מה פטרה תורה כופר בכל, אלא לומר לך גבי מלוה הוא דאיכא לאפלוגי בין כופר בכל למודה מקצת כדרבה, אבל בפקדון מעיז ומעיז ואם כופר בכל פטור בו אף מודה מקצת נמי משיב אבדה הוא, הילכך ע"כ בין מודה מקצת בין כופר בכל חיובה תורה משום שבא עסק פקדון ביניהם או משום דאמר בדדמי סבור שהוא אונס ואינו אונס.
- 120 חידושי הרמב"ן מסכת בבא מציעא דף ג עמוד ב
- 125 בכוליה בעי דלודי ליה. פירש"י ז"ל וכי תימא מגו דחשיד אממונא חשיד נמי אשבועתא לא חשיד אממונא דאישתמוטי משתמיט ליה, והוזקק רש"י ז"ל לפרש זה משום דאמרינן לקמן (ה' ב') התם אישתמוטי מישתמיט ליה כדרבה, וקשה דהא אסיקנא דמגו דחשיד אממונא חשיד נמי אשבועתא לא אמרינן, וי"ל ס"ל כדאביי דאמר חיישינן שמא מלוה ישנה יש לו עליו והכא משום דמשתמיט וכמו שאני עתיד לפרש לדעת רש"י ז"ל. ויש נמי לפרש חזקה אין אדם מעיז פניו בפני ב"ח והאי בכוליה בעי למכפריה אלא שאינו יכול להעיז בו פניו הילכך לאו משיב אבדה הוא, וכ"ת אי אין אדם מעיז פניו ליהמניה אף בשכפר במקצת דאי לאו קושטא הוה לא היה מעיז בו פניו כלל, אישתמוטי משתמיט ליה ואינו מעיז וכיון שיצא מב"ד זכאי שוב לא ישלם לפיכך חייבתו תורה שבועה.
- 130 ודאמרינן אבל גבי עדים דליכא למימר הכי, לא שנאמר מיגו דחשיד אממונא כמו שפירש"י ז"ל, דהא קשיא לדידיה דקאמרינן קמ"ל ק"ו דאע"ג דחשיד אממונא נשבע אלמא לא אמרינן מיגו דחשיד אממונא חשיד נמי אשבועתא, אלא ה"פ גבי עדים הואיל וכפר בכלו נימא הוחזק כפרן וליחייב קמ"ל שלא הוחזק כפרן אלא לאותה מלוה כלומר לאותן חמשים אבל למה שלא באו עדים לא הוחזק כפרן זה הפירוש לפי דרכו של רש"י ז"ל.
- 135 ויש לפרש הא דאמר רבה מפני מה אמרה תורה מודה במקצת הטענה ישבע, פירוש הוא שהוא מפרש, למה אמרה תורה מודה במקצת הטענה ישבע ולא אמרה כן בכופר בכל, דמשמע דמודה מקצת ישבע ולא כופר בכל מפני מה, וקאמר חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בע"ח לפיכך הכופר בכל פטור, והאי מודה מקצת בכוליה בעי למכפריה ואינו יכול לפי שאין אדם מעיז פניו בפני בע"ח לפיכך אין להאמינו ולחשבו כמשיב אבדה, וכ"ת אם אינו יכול להעיז ליהמניה דהשתא נמי במקצת לא הוה מעיז, אישתמוטי מישתמיט ליה ובמקצת יכול להשתמט אבל לא בכל לפי שאין אדם מעיז פניו בפני בע"ח, והיינו דאמרינן בב"ק מאי שנא מלוה דכופר בכל פטור כדרבה, וזה הפ"י היה נכון בעיני אלא שהוקשה לי בו דמשמע דכופר בכל במלוה פטור משום דחזקה אין אדם מעיז פניו בפני בע"ח, וא"כ לרבנן דאמרי (שבועות מ"ב ב') אבל בבנו מעיז ומעיז ומדלא העיז מודה מקצת משיב אבדה הוא, אדרבה הוה לן למימר כיון דמע"ז מחייב אפילו בכופר בכל.

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

בבא מציעא פרק ראשון – דף מספר 10

בס"ד, י"ב בטבת תשע"א.

לפום שמעתין קשיא הא דאמרי רבוותא ז"ל דלא אמרינן מגו לאפטורי משבועה א"כ קשיא ליה לרבה, ובמס' גיטין (נ"א ב') ובמסכת שבועות הארכנו בה וביררנוה יפה לפי עניות דעתנו. 145
אבל עדים דליכא למימר הכי אימא לא קמ"ל ק"ו. כבר כתבתי שרש"י ז"ל מפרש דליכא למימר הכי שהרי כבר בכל ונימא מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא, ותמה אני מאי קמ"ל ק"ו אם אתה חושדו על השבועה היאך יועיל ק"ו שלא לחשדו על השבועה, וא"ת דקמ"ל דלא אמרינן מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא, מאי ק"ו, ועוד דהא חומרא היא לדידיה כשהוא חשוד שכנגדו נשבע ונוטל, וכל זמן שאתה מוצא לקולא גבי הודאת פיו וחומרא גבי העדת עדים אתה מוסיף, ויש לך לומר שלא נמסור לו שבועה ושכנגדו ישבע, לפיכך משמע דה"פ אבל גבי עדים דליכא למימר אשתמוטי משתמיט ליה אימא חזקה אי לאו קושטא קאמר לא הוה כבר, ואף על פי שהחזק כפרן במקצת לא יוציאנו מאותה חזקה באותו מקצת אחר, ושמא לא היה זכור א"כ משטה היה בו מתוך שהיה טוען עליו יותר ממה שהיה לו אצלו ולהימניה, קמ"ל ק"ו שלא תהא הודאת פיו גדולה מהעדת עדים, אלא הואיל והחזק כפרן במקצת יצא מחזקתו ובחזקת מעיז פנים הוא ונשבע. 155

חידושי הריטב"א מסכת בבא מציעא דף ג עמוד א

מאי לא תהא הודאת פיו גדולה מהעדת עדים מק"ו. פי' למה הוצרכנו לק"ו ומהיכן הייתי סבור דעדיפא הודאת פיו מהעדת עדים וכדפרש"י. ומהדרינן דאיצטריך ק"ו שלא תאמר מודה במקצת הוא דרמא רחמנא שבועה עליה מטעמא דרבה. 160
דאמר רבה מפני מה אמרה תורה מודה במקצת הטענה ישבע. פירש"י דהא משיב אבדה הוא לפוטרו מגו דאי בעי כבר בכולו, פי' דהא ודאי קים לך שפיר דהכופר בכל פטור משבועת התורה דהכי סוגיין בכוליה תלמודא, וליכא לאקשווי מנא ליה לרבה הא מקראי, כיון דהא חזינן הכי בכל דוכתא, כל שכן דאיכא למימר דקרא מוכח הכי דכיון דכתיב כי הוא זה דהיינו מודה במקצת שמעינן דדוקא מודה מקצת שיש רגלים לדבר אבל כופר בכל פטור, וא"כ שפיר אמר רבה למה לא האמינתו תורה במיגו, דהא מיגו דאורייתא הוא, וסברא נמי הוא כדאיתא בכתובות פרק שני (כ"ב א'). 165
ומהדר חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו. פרש"י בב"ק בפני בעל חובו שגמלו חסד, וליתא דהא בפקדון נמי דליכא טעמא שגמלו חסד וכופר בכל פטור, והכי סוגיין בכל דוכתא, ולקמן בעובדא דההוא רעיא, אלא כך פי' בתוס' בפני בעל חובו שידוע האמת כמוהו. 170
הילכך האי בכוליה בעי דליכפריה אלא שאינו מעיז פניו. וכי תימא אם אינו מעיז פניו היאך אתה חושדו שכופר במקצת.

חידושי הריטב"א מסכת בבא מציעא דף ג עמוד ב

ומהדרינן שאין זו העזה דהאי בכוליה בעי דלודי ליה, אלא דעביד לאשתמוטי עד דליהו ליה זוזי, וכיון שמודה במקצת לא חשיב ליה עזות פנים, וא"כ אין כאן מגו לפטרו משבועה, שאין אומרין מגו כשהוא

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

בבא מציעא פרק ראשון – דף מספר 10

בס"ד, י"ב בטבת תשע"א.

- 175 ממעיז לשאינו מעיז + א"ה, כ"ה ברוב הכ"י, וכ"כ רבנו בשבועות מ"ב. אבל באחד מכ"י איתא שאין אומרים מיגו כשאינו מעיז לכשהוא מעיז. + אלא בשבועה, זהו הפי הנכון, ורש"י פירש האי בכליה בעי דלודי ליה וכ"ת מיגו דחשיד אממונא נימא דחשיד אשבועתא ולא נרמי עליה שבועה, לא חשיד אממונא דהאי בכליה בעי דלודי ליה, וא"כ אתיא ההא דרבה כמאן דסבר לקמן דאמרינן מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא, ובודאי דאביי תלמידו של רבה הכי סבירא לי לקמן (ו' א'), ואפשר דקיבלה מרביה, ויש ג"כ רגלים לדבר לפי של רבינו ז"ל מדאמרינן לקמן לא אמרינן מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא דאי לא תימא הכי מודה מקצת הטענה דחייב רחמנא שבועה היכי משכחת לה נימא מיגו דחשיד אממונא חשיד נמי אשבועתא ומהדרינן התם אשתמוטי הוא דאשתמיט ליה כדרבה דאמר רבה, כלומר הא פריש רבה דהתם לא חשיד אממונא ומשום השמטה הוא דכופר, וגם הוא נכון. אמר רחמנא רמי שבועה עליה כי היכי דלודי. פי' שאם יצא מב"ד זכאי שוב לא ירצה לשלם.
- 185 אבל העדאת עדים דליכא למימר הכי. פרש"י ז"ל שהרי כפר בודאי במקצת זה שהעידו העדים וליכא למימר דעבד להשמטה שהרי כפר בכל, א"כ הוה אמינא דנימא מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא קמ"ל ק"ו, וקשיא קצת לפירושו דא"כ אתא ק"ו לומר דלא אמרינן מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא ודלא כרבה, ועוד הקשו בתוס' דהא לקמן אסיקנא דלא אמרינן מיגו דחשיד אממונא, וי"ל לפי פירושו ז"ל דהכי קאמר קמ"ל ק"ו דבהאי דוכתא לא נימא דחשיד אממונא דדילמא איהו נמי משום השמטה קאמר דהא ידע ודאי דאיכא עדים דמכחשי ליה והיאך היה כופר, אלא ודאי להשמטה עבד וראוי הוא דנרמי עליה שבועה, אבל כופר בכל דעלמא דליכא עדים לאו להשמטה עביד ולפיכך פטור משבועה, דכל דליכא השמטה חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בע"ה, כן נ"ל לפי שטתו של רש"י ז"ל, ויש מפרשים פירושו של רש"י ז"ל דהכי קאמר אבל העדאת עדים דליכא למימר השמטה כיון שכפר בכל הו"א חשיד אממונא בודאי וכגזלן גמור הוא דחשיד אשבועתא ולא נרמי עליה שבועה, קמ"ל ק"ו שהכופר במלוה כשר לעדות ולא הוחזק כפרן אלא לאותם חמשים בלבד, ובתוספות כן פירשו, וכן פי' הרמב"ן ז"ל, ולא נראה לי שנתכוין רבינו לפי זה כלל וגם הפי' עצמו אינו נכון, דאנן בעינן מעיקרא מהיכא תיתי לן דנפטריה משבועה בהעדאת עדים דאיצטריך ק"ו להחמיר עליו, ואתינן השתא למימר דאיצטריך ק"ו להקל עליו לפטרו בשבועה ושלא לחייבו מנה, ואין זו שיטת התלמוד בשום מקום, ועוד דמאי מהני לן האי ק"ו כיון דהוא חשוד וגזלן ולא בר שבועה, דהא מגופיה דק"ו לא נפקא לן שהכופר במלוה כשר, והרבה פירושים נאמרו בזה אבל אין כונתי בפירושים אלו אלא ליישב שיטת רש"י ז"ל בכל מה שאפשר, ובחידושי ארוכין שלי הארכתי בכל דבר ודבר.
- 190
- 195
- 200